

Asociația pentru Politică Externă, împreună cu Friedrich-Ebert-Stiftung, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova. Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • MARTIE 2022 • NR.3 (193)


Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Newsletter-ul este realizat de Mădălin Necșuțu, redactor-coordonator


TEMELE EDIȚIEI:

- 1. Oleg Serebrian, vicepremier pentru Reintegrare:** „Nu există pentru moment niciun fel de teme să credem că Republica Moldova poate fi vizată de acest război”
- 2. Claudiu Degeratu, analist militar din România:** „Guvernul de la Chișinău ar trebui să declare că orice implicare a forțelor din Transnistria în Ucraina înseamnă un atac la securitatea Moldovei”
- 3. Ludmila Nofit, director executiv al Asociației de Politică Externă (APE):** „Pericolul transnistrean – implicații pentru Republica Moldova”

Știri pe scurt:

 Membrii Consiliului Suprem de Securitate (CSS) au formulat, pe 30 martie, un șir de recomandări privind combaterea eficientă a corupției mari. Membrii CSS au accentuat necesitatea unei finalități cât mai rapide pe cauzele respective de corupție și recuperarea mijloacelor financiare și a activelor furate de la cetățenii Republicii Moldova. În context, Consiliul Suprem de Securitate a făcut mai multe recomandări instituțiilor responsabile de combaterea corupției, Mai precis, Ministerul Justiției, în colaborare cu Procuratura Generală, trebuie să elaboreze modificările legislative necesare pentru reducerea oportunităților de abuz de drept în procesele de investigare și de examinare în instanță. De asemenea, instituțiile menționate trebuie să elaboreze instrumentele legislative pentru creșterea eficienței recuperării activelor obținute în mod fraudulos.

 Republica Moldova va expedia autorităților din Ucraina un lot de ajutor umanitar pe fondul invaziei militare a Rusiei. O parte din stocurile de ajutoare umanitare acordate Republicii Moldova, pentru gestionarea crizei refugiaților vor fi redirecționate către autoritățile din Ucraina, în calitate de asistență internațională. De asemenea, lotul de ajutor va include bunuri materiale care vor fi eliberate din rezervele de stat, rezervele autorităților publice centrale și donațiile agenților economici. Decizia a fost luată pe 31 martie, în cadrul ședinței Comisiei pentru Situații Excepționale (CSE), prezidată de prim-ministra Natalia Gavrilița. Membrii CSE au dispus eliberarea de către Agenția Rezerve Materiale din rezervele de stat a bunurilor în valoare de cca 7,5 milioane de lei Inspectoratului General pentru Situații de Urgență, instituție responsabilă de formarea și transportarea lotului de ajutor umanitar către țara vecină. Ulterior, Ministerul Finanțelor va aloca mijloacele financiare necesare pentru completarea rezervelor de stat.

 Ambasadoarea Republicii Moldova la UE, Daniela Morari, este încurajată de primii pași politici ai Uniunii Europene în privința cererilor de aderare depuse la începutul lunii martie de Republica Moldova, Ucraina și Georgia, dar spune, într-un interviu acordat postului Europa Liberă, că procesul birocratic nu poate fi urgentat. „Dacă am compara cu oricare țară care a trecut prin acest proces, de la cererea de aderare până la prezentarea acestei cereri în Consiliu și apoi până la luarea unei decizii în Consiliu durează luni, dacă nu ani. În cazul R. Moldova (Ucrainei și Georgiei) a durat o săptămână (...), este o viteză fără precedent”, spune Morari. R. Moldova a semnat cererea de aderare la UE pe 3 martie, urmând exemplul Ucrainei care a luat decizia la câteva zile după ce a fost invadată de trupele ruse, pe 24 februarie.

Războiul de lângă Moldova: între incertitudini și nesiguranță



Soldat ucrainean în Kiev

Rusia nu este nici pe departe mulțumită de rezultatele militare obținute în Ucraina în mai bine de o lună de la începutul invaziei sale în Ucraina. „Blitzkrieg-ul” sperat de Moscova în primele zile ale atacului este rezultatul unor calcule extrem de greșite pe care Moscova și le-a

făcut în privința Ucrainei. Deja s-a intrat într-un război de uzură și chiar am putea spune o schimbare a jocului de sumă nulă, deoarece militarii ruși încep să fie împinși încet dar sigur de pe pozițiile cucerite în Ucraina.

Vizibil limitată în invazia terestră în Ucraina, Rusia

este într-o perioadă de regroupare și de regândire a planurilor tactice în ceea ce privește invazia demarată pe 24 februarie în Ucraina sub pretextul „denazificării”.

Mai nou, acest discurs a fost schimbat din mers, după ce Rusia și-a ratat obiectivele

► militare inițiale de „blitzkrieg” și cucerire a marilor orașe ucrainene.

Ceea ce face acum Rusia pe teren nu este decât să distrugă infrastructura civilă prin bombardarea de la distanță cu rachete și ținerea captivă a populației civile pentru a nu putea fi evacuată. Orașul Mariupol este un exemplu în acest sens, acolo unde Rusia bombardează furibund. Victimele în rândul civililor ajung deja la câteva mii, ceea ce este în fapt un genocid premeditat, anchetat deja de forurile internaționale competente.

Părerile analiștilor militari tind spre faptul că Rusia încearcă să câștige timp pentru regrupare și reorganizarea obiectivelor militare. Moscova trebuie să vină cu un succes palpabil în urma acestei aventuri militare în Ucraina pentru a se justifica pe intern, acolo unde

invazia este prezentată ca „operațiune specială de denazificare”.

În timp ce la ultima întâlnire de la Istanbul Rusia a mizat o ofertă de pace și a dat speranțe că s-ar putea ajunge la un compromis, pe teren a doua zi lucrurile au stat exact invers. În loc de anunțata reducere drastică a manevrelor militare pe direcția Kiev și a Cernigovului din partea ministrului Serghei Șoigu, care a spus că Rusia se va concentra pe regiunea Donețk, forțele ruse au primit ordin să atace energetic Cernigovul.

Suntem încă departe ca părțile să se așeze la masa negocierilor tocmai din cauza jocului de sumă aproape nulă. Niciuna din părți nu domină clar războiului, iar Moscova nu vrea să negocieze cu Kievului decât de pe poziții de forță. Numai însă că rezultatele militare nu o ajută în acest

sens. Iar cu trecerea timpului, forțele ucrainene vor deveni din ce în ce mai echipate cu armament sofisticat din Occident, iar moralul trupelor ruse va scădea și mai mult, la fel ca și puterea de susținere a războiului de către Moscova. Timpul nu favorizează Moscova, iar rezultatele rapide la care visează Vladimir Putin sunt departe de o țintă tangibilă și realistă.

Pentru Republica Moldova, din punct de vedere economic și umanitar, acest război nu este nici pe departe de bun augur. Totuși, politic, acesta a accelerat pașii Republicii Moldova spre UE și o integrare economică mai bună în spațiul economic european. Probabilitatea ca Rusia să atace și Republica Moldova devine din ce în ce mai mică, dar impredictibilitatea lui Putin poate schimba totul.

Mădălin Necșuțu

Nu există pentru moment niciun fel de temei să credem că Republica Moldova poate fi vizată de acest război



Vicepremierul pentru Reintegrare, Oleg Serebrian, a avut amabilitatea de a ne vorbi pe larg despre cum decurg negocierile în dosarul transnistrean cu regimul separatist de la Tiraspol în aceste vremuri de război în Ucraina. Am discutat despre cum poate schimba conflictul arhitectura formatului consacrat 5+2, despre raportarea regiunii separatiste transnistrene la UE și recenta cerere de aderare la UE formulată de Chișinău, dar și despre provocările de securitate care vin dinspre Transnistria în această perioadă. Vă invităm să citiți în rândurile ce urmează interviul:

■ **Ați vizitat recent localitățile Coșnița, Doroțcaia și Pîrîta din raionul Dubăsari. Ați discutat cu autoritățile locale. Care este situația în momentul de față în privința terenurilor arabile amplasate după traseul Râbnița–Tiraspol și a instituțiilor de învățământ în grafie latină din Dubăsari?**

■ Am vizitat și liceul din Grigoriopol care în momentul de față activează la Doroțcaia. Am vorbit și cu doamna director Cercavschi. Este un subiect care ne preocupă de ani buni, deoarece nu-și găsește rezolvarea de ani. Ar fi în primul rând problema sediilor care este cea mai stringentă pentru noi. Apoi vorbim de problema liceului de la Râbnița care activează în condiții improprie, la fel și liceul din Grigoriopol. Este una din temele care ne doare în momentul de față și căreia încercăm să îi găsim rezolvare și în cadrul discuțiilor 1+1.

Trebuie să fiu sincer că acest format nu avansează prea ușor și nu se întrezărește deocamdată o soluție pe potriva așteptărilor noastre, deși intervenim și noi și OSCE în favoarea acestor școli. Un alt necaz al nostru este situația acestor terenuri agricole care revine în atenția noastră. Este provocatoare această solicitare a celor de la Tiraspol care ne-au pus condiția ca după 30 iunie să revedem situația terenurilor agricole. De fapt, se pune sub semnul întrebării accesul proprietarilor legitimi ai acestor terenuri la spațiile agricole pe care le dețin. Este vorba de circa 9.000 de hectare. Noi intuim că este vorba despre o altă problemă și anume teme de care sunt interesați cei de la Tiraspol și care ar trebui rezolvate. În cazul de față ne creează nouă o problemă ca să găsim ulterior soluția problemelor lor.

Eu am avut o întâlnire cu fermierii. Nu a fost una ușoară deloc. Le înțeleg temerile și nemulțumirile.

Oamenii trebuie să prelucreze terenurile în această primăvară, să facă o investiție și vor să aibă certitudinea că după 30 iunie au acces la aceste terenuri și pot să își strângă roada. Le-am dat asigurări că vom face tot ce putem ca acest lucru să se întâmple și am convingerea că ei vor avea acces după 30 iunie la terenurile lor. Aici sunt mai încrezător decât în cazul problemelor legate de școlile românești din Transnistria.

■ **Apropo de școli, cum interpretăm evenimentul recent legat de amenințările cu bombă de la mai multe școli din regiunea transnistreană? A fost aceasta o provocare în încercarea poate de a produce destabilizare? Am văzut că și ambasada rusă îndeamnă cetățenii ruși care se simt discriminați în Republica Moldova să facă plângeri. Există o corelație?**

■ Nu știu dacă cele două evenimente sunt cumva interconectate. Acum avem atâtea declarații și evenimente care se suprapun și care nu au neapărat aceeași genă, același punct de pornire. Sunt foarte multe știri false în spațiul public, neverificate, care circulă intens. Observ că și oameni informați și cu o bună capacitate de analiză cad pradă unor astfel de informații. Primarul din Varnița mi-a semnal aceste evenimente care s-au întâmplat la Tighina și apoi la Râbnița, Tiraspol și în alte părți.

Este o provocare regretabilă și contăm foarte mult pe faptul că cel care a stat la originea acestor mesaje va fi depistat cât mai repede pentru că este o glumă proastă și este făcută cu rea voință. În plus, intervine într-o perioadă foarte sensibilă. Și atunci când există aceste temeri, să semeni panică și să alertezi populația care este destul de nervoasă pe ambele maluri ale Nistrului este un

lucru nepermis. Cel mai prost lucru în toată povestea asta este că cei vizați au fost copiii și asta mi se pare un lucru ticălos. Este o provocare ordinară și sunt departe de ideea că state sau instituții oficiale ar fi fost implicate.

Greutate juridică redusă

■ **Care sunt implicațiile rezoluțiilor recente APCE și COE privind recunoașterea faptului că Transnistria este sub ocupație rusească? Dar faptul că Rusia a fost recent exclusă din APCE?**

■ Rusia s-a retras. Ar fi fost exclusă probabil. Este un caz singular din câte cunosc. Belarus este cumva suspendată, deci are un alt statut. În privința Rusiei este o situație inedită pe scena politică europeană. Eu sper că această situație nu va fi de prea lungă durată, deoarece este important ca Consiliul Europei, care a fost conceput ca o organizație internațională care vine să edifice o Europă extinsă, un spațiu democratic de la Atlantic la Pacific, să revină din nou la normalitate. Cred că toți europenii își doresc acest lucru.

Acest coșmar al Europei care a început la 24 februarie sperăm să se termine cât mai curând și să reintrăm cu toții într-o fază de normalitate. Deși ne dăm cu toții seama că această nouă normalitate va fi foarte greu de edificat, mai ales pe fundalul neîncrederilor care au fost generate de acest război al temerilor, anxietăților și mai ales al adversităților care s-au produs între Ucraina și Rusia. Aceste răni pe trupul Europei vor fi foarte greu de tratat.

Referitor la rezoluție, ea a fost comentată inclusiv de doamna președinte Sandu, împreună cu

domnul președinte al României, Klaus Iohannis, îndată după adoptarea ei. Știu că la Chișinău, și nu numai, această rezoluție n-a fost scoasă în evidență cum și-ar fi dorit unii comentatori politici sau factori politici. Problema este mai degrabă de conjunctura în care a fost adoptată această declarație. Evenimentele se pierd în peisaj. Dacă o astfel de declarație ar fi fost adoptată într-un alt context, sigur ea ar fi avut altă lectură. Este ca și cu cererea de aderare la UE. Dacă ar fi fost într-un alt context, această cerere scrisă și ea avea o altă vizibilitate. Este ca problema pedestalului și a statuii. Orice statuie trebuie să aibă un pedestal pe potrivă. Dacă pedestalul este prea mare, statuia se pierde. Este ceea ce s-a întâmplat și acum. Evenimentele din Europa și din lume sunt atât de mari, încât toate celelalte, care sunt colaterale, s-au pierdut cumva sau au intrat într-un con de urmă.

Această rezoluție s-a referit la Ucraina. Acesta este primul lucru. Și în această rezoluție a fost un amendament legat de Republica Moldova care firește că politic și moral este foarte important. Dar una este faptul că rezoluția este pe Ucraina și doi, faptul că evenimentele care sunt acum îi dau o altă lectură. Ceea ce, din punct de vedere politic și moral, este un gest important, dar din punct de vedere juridic nu are o greutate foarte mare.

UE și SUA, un posibil rol mai important în dosarul transnistrean

■ **Mai este de actualitate formatul 5+2 de negocieri din moment ce doi dintre actorii implicați în aceste negocieri se află în război? Ar putea exista în viziunea Dvs un altul mai potrivit?**

■ Am văzut aceste discuții. Sunt critici la adresa formatului 5+2 care este, din perspectiva unora, prea greoi, puțin funcțional și care se mișcă înainte cu pași de melc și timp de 20 de ani nu s-au văzut niște progrese pe care opinia publică să le sesizeze. În realitate, aceste progrese mici, pe teren, sunt vizibile. Dar nu întotdeauna progresele sunt detectabile pentru că, de exemplu, se pot referi la nomenclatorul produselor medicale. Astfel de chestiuni nu spun mare lucru publicului larg. Astfel, unii se întrebă: bine, dar cu ce se ocupă cei care negociază în formatul 5+2 sau care este menirea lui?

Sunt 14 grupuri de lucru, ele sunt tematice și abordează subiecte foarte tehnice. Este adevărat, inițial formatul 5+2 era despre un statut al regiunii transnistrene. Și din cauza împotrivirii și a Moscovei și a Tiraspolului, noi nu am ajuns niciodată să discutăm la modul serios în cadrul acestui format despre statutul regiunii transnistrene. Aceste discuții au fost colaterale, dar cea mai mare parte a discuțiilor s-au referit la aspecte tehnice. În ultimul timp, reuniuni în formatul 5+2 nu au existat din cauza pandemiei. Aceasta a întrerupt activitatea formatului. Noi programăm o întrevedere în acest format sub auspiciile președinției poloneze pentru mijlocul lunii mai în Polonia. Asta se întâmplă înainte de război, dar acesta a schimbat totul. Nu mai avem niciun fel de teme să credem că în prima jumătate a anului curent acest lucru va fi posibil.

Acum referitor la însuși formatul 5+2, pentru că asta înseamnă o nouă pauză pe care am luat-o după ultima rundă de negocieri de la Bratislava, este încă prematur să vorbim despre modificarea formatului deoarece totul se schimbă în jur. Nu ne dăm seama care va fi finalitatea războiului

din Ucraina. Așteptăm cu toții să se termine, dar ne așteptăm la o încetare a focului.

Ce se va întâmpla ulterior, care poate fi formula și cum poate interveni o schimbare în formatul 5+2, noi încă nu am discutat cu partenerii noștri, dar din ce observăm nu există prea mult loc de manevră. Cine ar putea fi exclus din acest format pentru ca el să fie funcțional? Pentru că trebuie să existe acei parteneri de dialog care contează în proces. Adică, a scoate pe cineva care contează în acest proces este ca și cum am vorbi între noi și ne-am complăce într-o companie, dar nu am soluționa problema efectiv. Pe cine să scoatem, pe europeni? Evident că nu. La fel, nici pe americani. Rusia și Ucraina sunt foarte importante, ambele din considerente diferite. Nu pot fi scoase. OSCE-ul, da, dar este o organizație internațională care din start a fost implicată și care are cea mai bună memorie instituțională despre acest conflict.

Poate interveni o modificare a locului actorilor implicați. Bunăoară, o egalare în statut a UE, SUA, Rusiei și Ucrainei care să fie cu toții mediatori și nu observatori. Pentru că, în momentul de față, SUA sunt observatori. Noi nu am avea nimic împotriva unei astfel de modificări.

■ **Ucraina este un stat care are graniță directă cu Republica Moldova, dar vedem și un stat care nu este implicat în acest proces, dar are graniță cu Republica Moldova și mă refer aici la România ca actor cu o pondere mai mare. Ar putea fi acest lucru posibil?**

■ România a fost parte a unui format inițial, după încheierea Războiului de pe Nistru din 1992. Noi nu am discutat acum cu partenerii noștri de la București despre posibilitatea

implicării României ca parte a acestui format. Există însă o sensibilitate care poate apărea de la Bruxelles. Pentru că UE trebuie să discute în acest format cu o voce unică. Asta nu trebuie să însemne că Bucureștiul trebuie să aibă o poziție separată. Ideea este să nu se dubleze. Aici este un subiect care trebuie discutat și cu partenerii de la Bruxelles și cu cei de la București, ca să nu existe o dublă reprezentare.

Era alta România înainte de aderarea la UE și atunci bineînțeles că România chiar își avea locul foarte mult în acest format. A fost exclusă pe nedrept și Chișinăul a jucat un oarecare rol în eliminarea României din acel format. Ajustări de acest gen ar putea fi făcute. Nu spun că România nu și-ar putea găsi loc, dar trebuie să vedem și care sunt sensibilitățile Bruxellesului în acest sens. Este firesc ca România să apară în acest format datorită poziției geografice, pentru că sunt atâția cetățeni români care trăiesc în Republica Moldova. Deci este o legătură de altă natură cu Republica Moldova. Important este să fie un format funcțional pentru că dacă o să tot extindem acest format cu atât mai nefuncțional va fi el.

Cu buzunarul în UE, dar cu ochii către Moscova

■ **Cum evaluați faptul că regimul de la Tiraspol se opune cererii de aderare a Republicii Moldova, dar în paralel majoritatea exporturilor de pe malul stâng merg pe piețele europene?**

Cele două idei sunt contradictorii desigur. Chiar nu am înțeles tonalitatea acelui mesaj al domnului Ignatiev. Și nu am înțeles fraza că „punem punct pe procesul de negocieri”. Pentru că din toată acea misivă, anume acea propoziție ne-a

atras în momentul respectiv atenția. Ce putea să însemne, să anulăm tot ce a fost și o luăm de la zero? Pentru că îmi amintesc că la un moment dat, prin anii 2000, se spunea că trebuie să existe o „variantă zero”. Se pare că a fost o declarație tipică de conjunctură. Într-adevăr, dacă ne uităm în trecut, de la Tirapsol veneau periodic astfel de mesaje ori de câte ori Republica Moldova făcea un pas înainte – aderarea la Consiliul Europei, semnarea Acordului de Parteneriat și Cooperare, Acordul de Asocierie în 2014. A fost o suită de astfel de declarații care erau mai curând probabil pentru consum intern.

Nu-mi dau seama, pentru că de multe ori nu se leagă. Zona transnistreană este unul dintre marii beneficiari ai acestui ajutor direct prin „măsurile de clădire a încrederii” din diverse programe ale UE. Diverse localități au beneficiat de aceste ajutoare. Există o adevărată prezență economică europeană în zona transnistreană a Republicii Moldova. Chiar recent menționam într-un interviu că, dacă ne uităm pe geografia exporturilor din regiunea transnistreană vom vedea că UE este principalul partener și România este chiar primul partener de afaceri al regiunii din rândul statelor UE. Astfel, nu cred că ar trebuie să deranjeze. Dar nici nu cred că a deranjat, ci a fost doar o declarație politică din partea Tiraspolului.

■ **La modul concret, au înghețat negocierile după acea declarație din 4 martie sau mențineți dialog?**

■ Nu menținem dialogul și chiar joi (24 martie -n.red.) voi merge la Tiraspol pentru o discuție în formatul 1 + 1.

■ **Apropo de acest lucru. La nivel propagandistic, România rămâne cel**

mai mare adversar al Tiraspolului, dar așa cum vorbeam, România este primul partener de afaceri. Cum vedeți acest lucru?

■ Bine, combinatul metalurgic de la Râbnița nu este o instituție politică. Dar aveți dreptate, este cea mai mare întreprindere din zona transnistreană. Deocamdată este într-o pauză tehnică sau funcționează la cote foarte reduse.

Acest anti-românism este o parte a unei ideologii foarte neînșăilată rațional din Republica Moldova, inclusiv din regiunea transnistreană care apare la noi în 1989. Este un fel de element necesar sau de decor al unei gândiri pretinse de stânga. Dacă dai în România, înseamnă că ești de stânga și înseamnă că ai o atitudine binevoitoare față de reîncropirea unui spațiu eurasiatic de la Koningsberg la Kurile.

Uneori, astfel de manifestări sunt gratuite și sunt ilogice. Așadar, nici nu căutăm prea multă logică în datul cu piciorul în tot ce este românesc și în România. Pentru că avem exemplele în partea dreaptă a Nistrului. Avem partide politice care, mă rog, în timpul guvernărilor lor au beneficiat de ajutoare din partea României. Ei înșiși au cetățenie și beneficiază politic de sprijinul României. Și totuși, consideră că acest element anti-românesc trebuie speculat și cultivat cumva. Cred că și în cazul zonei transnistrene este același lucru. Adică se fac afaceri și se profită cât se poate, dar se menține la nivel de ideologie acest sentiment anti-românesc care nu știu de ce se leagă mai exact. Poate de anii '40, respectiv cel de-Al Doilea Război Mondial, de un chip fals al unei Românii care nu există și nici nu a existat niciodată – al unui stat agresor sau opresor. Este greu de spus.

Posibila impozitare a mărfurilor transnistrene

■ **Este posibilă poate pe viitor impozitarea importurilor și exporturilor regimului de la Tiraspol care beneficiază de foarte mulți ani de scutiri de impozite?**

■ Fără îndoială, mai ales că acum conjunctura se schimbă. Tronsonul transnistrean al frontierei moldo-ucrainene este închis. Toate relațiile comerciale ale regiunii transparente sunt transparente pentru noi așa cum ele se produc pe teritoriul Republicii Moldova. Așadar, multe lucruri se vor schimba, indiferent dacă va accelera sau va fi mai lent procesul de negocieri.

Este foarte clar că acest război din Ucraina a schimbat cu totul conjunctura și chiar la nivel de relații comerciale și economice suntem puși și noi și zona transnistreană inclusiv într-o situație nouă.

Dumneavoastră ați vorbit despre o serie de scheme de corupție din regiunea transnistreană. Acestea nu sunt un secret pentru nimeni, însă sunt lucruri care au fost tolerate. N-aș vrea să zic încurajate de foarte multe guvernări, dacă nu de toate guvernările care s-au perindat din 1992 și până în 2019. Acestea au avut diverse profituri din afaceri. Au fost motive politice sau economice sau de interes personal care au perpetuat această obligație. Poate și din prostie în unele cazuri, în cazul unor guverne pasagere. Dar un factor important era și lipsa unor pârghii reale pentru că acest comerț al regiunii transnistrene cu lumea exterioară se făcea se făcea pe un segment de frontieră pe care

noi nu îl controlam. Asta a jucat un rol foarte negativ foarte multă vreme. Dar situația s-a schimbat foarte mult. Trebuie să revizuiem lucrurile, iar acum avem această posibilitate.

■ **Este pentru prima dată când Republica Moldova are un fundal propice, luând în calcul că Ucraina a închis frontiera sa pe segmentul transnistrean.**

■ Da, așa este. Pentru că nici după 2014-2016 cererile noastre de control mixt al segmentului transnistrean al frontierei nu și-au găsit materializare. Sigur, misiunea EUBAM a avut o contribuție mare. Această frontieră a devenit mult mai bine controlată. Vigilența a fost mai mare. Nu era situația din anii sălbatici '90 – 2000.

Situație volatilă de securitate

■ **Avem de ce se să ne facem griji în momentul de față de regiunea separatistă transnistreană, acolo unde sunt circa 1.500 de soldați ruși? Există această teorie că astfel de trupe ar putea face joncțiunea cu trupele rusești care ar putea ataca Odesa? Cum evaluați situația?**

■ Cu mai multe ocazii, și doamna președinte, premierul și colegul meu, ministrul de Externe, Nicu Popescu, au menționat acest lucru și anume că nu există în momentul de față motive să credem că Republica Moldova poate fi implicată în acest război din Ucraina. Implicată, inclusiv prin destabilizarea regiunii transnistrene sau implicarea ei în conflict.

Trupele ruse staționate acolo nu au număr impresionant față de ce

trupe sunt desfășurate în războiul din Ucraina. Este vorba poate de pierderile din câteva zile ale Federației Ruse, mai mult sau mai puțin. De asemenea, nu știu dacă s-ar aduce o plus valoare.

Nici implicarea Republicii Moldova nu ar fi în interesul nimănui. Noi nu vedem motive și asta ne spun și partenerii noștri externi. Au spus-o și cei din NATO și ambasadorul SUA, dar și cei de la București, că nu există pentru moment niciun fel de temeii ca Republica Moldova să fie vizată de acest război.

Sperăm foarte mult că el va fi localizat și se va încheia înainte ca să ajungă cât mai aproape de frontierele Republicii Moldova.

Nu putem spune că nu avem temeri deloc. Cu cât războiul va continua, cu atât vom avea mai multe probleme de natură economică. Să ținem cont că legăturile noastre economice cu Rusia, Ucraina și Belarus erau foarte intense. Foarte multe produse alimentare veneau din aceste trei țări. Perturbarea importurilor și exporturilor se va răsfrânge numaidecât asupra noastră.

A doua temere este numărul de refugiați în cazul în care rușii vor desfășura misiuni militare care vor viza Odesa. Poate cu atacuri de rachete. Odesa este un oraș foarte mare, iar presiunea va fi în primul rând pe Republica Moldova. Din perspectiva asta nu putem spune că nu ne facem deloc griji, dar aceste griji nu sunt de natură militară sau de securitate în termeni militari.

■ **Vă mulțumim!**

Guvernul de la Chișinău ar trebui să declare că orice implicare a forțelor din Transnistria în Ucraina înseamnă un atac la securitatea Moldovei

Analistul militar din România, Claudiu Degeratu, a avut amabilitatea să ne ofere un interviu pentru buletinul de politică externă al FES/APE în care am discutat despre ecuația complexă de securitate cauzată de invazia Rusiei în Ucraina, începând cu data de 24 februarie. În ceea ce privește pericolul dinspre regiunea separatist transnistreană, expertul este de părere că autoritățile de la Chișinău trebuie să verbalizeze mesajele la adresa Tiraspolului să nu cumva ca regimul separatist transnistrean să se implice în acest conflict. Am mai discutat și despre cum se vede situația de pe teren din punct de vedere militar, dar și despre mersul negocierilor dintre părțile beligerante și interese lor. Vă invităm să citiți interviul integral în rândurile ce urmează:

■ Din ce se poate desprinde de pe teren, cum se descurcă armata Rusiei în invazia din Ucraina? Și-a îndeplinit o parte din obiective sau mai degrabă putem spune că nu?

■ Mai degrabă putem spune că nu. Rusia se descurcă destul de greu. Cel puțin obiectivul principal, cel de a determina căderea regimului Zelenski sau o capitulare a Kievului, nu s-a produs. Acesta era principalul obiectiv și nu s-a reușit. Rusia a încercat și a reușit parțial să aibă câteva obiective militare atinse, ne referim aici la litoralul Mării



Azov și la cucerirea Hersonului, ceea ce, din punct de vedere militar, este important. Dar din punct de vedere politic, nu sunt așa de importante.

■ De la acel blitzkrieg-ul pe care Rusia îl spera la începutul invaziei, putem spune că intrăm acum poate într-o fază de război de uzură?

■ Suntem de fapt într-o tranziție de la etapa în care a eșuat blitzkrieg-ul [războiul fulger -n.red.] și intrăm într-un război de uzură. Cred că liderul de la Kremlin, Vladimir Putin, nu ar dori să aibă chiar un astfel de război de uzură și lungeste această tranziție care înseamnă o pregătire și o mobilizare de alt tip, precum și costuri enorme,

așteptând mai multe rezultate de la negocieri.

Cumva, el amenință că vrea să intre într-un război de uzură, dar de fapt așteaptă progrese în zona diplomatică a negocierilor.

Tactici de război

■ Se vorbește despre o tragere de timp pentru o regrupare a trupelor ruse, care ar putea spori în intensitate atacurile Rusiei asupra principalelor orașe din Ucraina?

■ Da, sau măcar încercă să semnalizeze către ucrainenii și

comunitatea internațională că ar vrea să facă o regrupare și să relanseze ofensiva. Dar s-ar putea să existe și cealaltă explicație și anume că, de fapt, așteaptă mai multe progrese de la negocieri.

Mai sunt și cei care spun „nu aveți încredere în Rusia” atunci când merge la negocieri, pentru că de fapt e doar o tragere de timp.

■ **Sunt deja foarte multe victime din rândul civililor, iar armata rusă bombardează intens și zonele rezidențiale. Care este scopul Rusiei de a face atâtea victime umane și pagube materiale Ucrainei?**

■ Sunt de părere că Rusia vrea să extindă criza umanitară pentru că asta înseamnă o presiune pe regimul Zelenski și in extenso pe autoritățile ucrainene care în paralel trebuie să gestioneze problema populației civile afectate, și în același timp să lupte cu ruși. Asta ar fi o ipoteză.

Iar a doua, aceasta este o bună monedă de schimb la negocieri. Se va spune: „aveți mulți refugiați și multe probleme, haideți să discutăm coridoarele umanitare și asistența internațională, dar numai dacă vreau eu vă las să ajungeți acolo cu Crucea Roșie”. Și de aici folosirea fără niciun fel de jenă sau scrupule a efectelor societale.

Fortăreața Odesa

■ **Ce se întâmplă cu Odesa asupra căreia trupele ruse nu au ajuns să acționeze prea intens. Va fi dificilă o debarcare a rușilor acum la Odesa?**

■ Da, va fi o misiune foarte dificilă pentru ruși. Odesa a avut timp să se pregătească defensiv. Trupele ruse au folosit și ultimele resurse în a extinde controlul în regiunea Herson și acum

au nevoie de un alt tip de operație și o altă ofensivă spre Odesa, dar care necesită mult mai multe forțe și concentrare de resurse.

Este foarte greu ca peste noapte, nici măcar în următoarele săptămâni, o operațiune de sine stătătoare împotriva Odesei care să și reușească. Cred că mai repede o să vedem o tentativă de încercuire care să se apropie. Una dinspre nord și care ar putea să facă joncțiunea cu acest coridor spre Transnistria.

Rusia a blocat naval Odesa, deci nu mai primesc niciun fel de resurse, dar Rusia dorește să o mai izoleze și în nord. Și eventual să nu se intre într-o luptă de uzură cu pierderi mari de partea rusă în tentativa de a intra în Odesa.

■ **Cum vedeți faptul că Rusia a fost exclusă din Consiliul Europei, iar APCE a votat o rezoluție care declară Transnistria ca pe un teritoriu ocupat de Rusia? Cum ar putea profita Republica Moldova mai departe de acest moment?**

Din punct de vedere politic, Republica Moldova nu este pregătită să profite de această decizie pentru că asta înseamnă să declare constituțională toată organizarea separatiștilor de acolo. Ar trebui să existe un consens politic intern în Republica Moldova pe tema aceasta. Dar nu există. Ar trebui să se retragă din procesul formal.

În afară de aceste decizii pe plan național, Republica Moldova trebuie să aibă o alternativă la formatul de negociere 5+2.

Adică cumva să mențină ideea că această zonă separatistă ar trebui rezolvată pe cale pașnică, nu prin acțiuni în forță. Dar nu văd reacții politice relevante din sfera politică

să vedem că există un sprijin pentru ceva nou în chestia asta.

■ **România ar putea poate intra într-un format viitor de negocieri, dacă admitem că acesta s-a putea schimba pe viitor?**

■ Formatul 5+2 ar putea să dispară oricum, deoarece Federația Rusă este acum definită ca ocupant militar. Și atunci sigur că nu mai poate fi mediator. Plus celelalte probleme legate de statutul izolat al Federației Ruse.

Și atunci nu văd alte țări acceptând ideea aceasta de formă. România cred ca va evita să se implice într-un format de mediere pentru că este foarte clar că asta ar însemna instabilitate politică în Moldova și atunci nu prea există prea mari șanse pentru România să se implice.

Necesitatea schimbării formatului de negocieri cu Transnistria

■ **Cât de mare este pericolul dinspre Transnistria pentru Republica Moldova în acest moment? Se tot vorbește despre o posibilă joncțiune a trupelor ruse din Transnistria cu cele de la Odesa, odată cu declanșarea unor operațiuni militare și asupra acestui oraș?**

■ Orice mișcare care ar coordona activitatea trupelor din fosta Armată a 14-a cu acțiunile militare îndreptate împotriva Odesei ar trebui condamnate de Chișinău. Guvernul de la Chișinău ar trebui să pună în vedere verbal, ca o declarație politică, că orice implicare a forțelor din Transnistria în acțiunile militare în Ucraina înseamnă de fapt un atac la securitatea Republicii Moldova.

Pentru că ucrainenii vor solicita ca Chișinăul să ia măsuri, sau dacă

nu vor începe să aibă ei inițiativa și să aibă o ofensivă împotriva Transnistriei. Ceea ce va implica aproape direct și Moldova în acest diferend.

Este o ecuație complicată în trei în care Moldova are posibilitatea de a pune în vedere subiecților de acolo să nu se angajeze politic sau militar în tot ceea ce se va întâmpla în regiunea Odesei. Și asta ar fi mai bine să o facă mai devreme decât mai târziu.

Cu ochii pe negocieri

■ **Cum vedeți primele semne că cele două părți negociază și ar putea ajunge la o înțelegere și care ar putea fi aici rolul Turciei? Are Turcia anvergura să fie mediatorul în acest război?**

■ Ce vedem pe teren este că Turcia și Israelul au reușit să inițieze aceste negocieri. Oricum, aceste țări sunt foarte aproape de ambele părți și ghidează acest proces. În primul capitol al negocierilor, cel legat de coridoarele umanitare. Se vede foarte clar că acolo există un progres. Se discută de mai multe coridoare.

Al doilea pas important la care probabil Turcia lucrează puternic cu cele două părți este legat de un acord de încetare a focului. Și în faza

aceasta, am văzut că Zelenski spune foarte clar că ar dori ca Turcia să fie unul dintre garantorii încetării focului. A unui acord de încetare a focului, chiar dacă nu rezolvă procesul de pace. Dar măcar oprește schimbul de focuri. Dar mai este și partea cealaltă legată de a doua parte a întrebării și anume dacă Turcia are anvergura necesară. Aici aș spune că mediatorul, dacă este recunoscut de ambele părți poate face medierea.

Dar dacă reușește ca aceasta să primească nu numai statutul de mediator, ci și ca Turcia să fie introdusă în textul acordului sau procesului de pace, ar avea statutul pe care îl avea Franța și Germania în Acordurile de la Minsk. Deja de aici putem discuta dacă Turcia are anvergura. Eu zic că există șanse ca Turcia să fie unul din garantori pentru că a muncit la celalalte două etape despre care am vorbit, anume cea umanitară și apoi încetarea focului.

Dacă reușete să convingă cele două părți cu atât mai mult îi cresc șansele Turciei să devină garantor al unui mecanism de garanții de securitate pentru Ucraina. Dar asta este doar o parte din problemă. A doua parte din problemă este care anume sunt părțile unui garantor de securitate la un mecanism de garanții pentru Ucraina, iar cu Rusia este o discuție

foarte amplă, deoarece aici nu o să semene cu nimic din ce există până acum ca precedent.

■ **Ar trebui să urmărim, poate la un nivel mai înalt, când vine vorba de aceste negocieri și ce discută SUA cu China în aceste zile?**

■ Da, pentru că este vorba despre obiectivul imediat al Statelor Unite care înseamnă izolarea internațională a Federației Ruse. E clar că SUA vor încerca să ajungă la un compromis cu China în diferite alte domenii în așa fel încât China să nu mai ofere ajutor direct Rusiei și treptat Rusia să fie izolată. Ceea ce este greu de obținut din partea Chinei, deoarece China dimpotrivă vrea să promoveze Rusia ca fiind un actor de care toată lumea să țină seama și că este greu de izolat. Mai ales că Beijingul este obligat prin parteneriatul strategic cu Rusia să facă asta.

În al doilea rând, este vorba și despre viitorul Ucrainei. Dacă discutăm despre un proces de pace, acest proces de pace când va fi el agreat va fi evaluat și la nivelul ONU. Și acolo China are un rol important de jucat. Deci cumva americanii au în vedere ca pentru viitor China să fie echilibrată în progresul privind un acord de pace.

■ **Vă mulțumim!**

Opinia expertului

Pericolul transnistrean – implicații pentru Republica Moldova

Ludmila Nofit, directoare a Asociației pentru Politică Externă din Moldova (APE)

Războiul neprovocat de Rusia împotriva Ucrainei, declanșat la 24 februarie 2022, reprezintă începutul unui nou capitol în sistemul de relații internaționale, dar și „un moment de mare gravitate în istoria Europei de după Războiul Rece”, după cum a menționat fostul cancelar german Angela Merkel.

Agresiunea militară rusă împotriva Ucrainei este o încălcare gravă a dreptului internațional și nu are nici o justificare, fiind dictată de „dorințele imperialiste” ale președintelui rus Vladimir Putin față de regiunea Europei de Est și dincolo de aceasta. Consecințele imediate ale acestui război devastator sunt resimțite inclusiv de către Republica Moldova, care se află la linia frontului dintre Ucraina și Rusia.

De la începutul războiului, peste 3,6 milioane de persoane au părăsit Ucraina, potrivit ultimelor date UNHCR, marea majoritate îndreptându-se spre țările europene de vest precum Polonia, România, Ungaria sau Slovacia, în căutarea unui adăpost sigur și departe de confruntările militare. În ceea ce privește Republica Moldova, în total peste 375.000 de cetățeni ucraineni au traversat frontiera moldo-ucraineană, iar peste 100.000 se află pe teritoriul țării, preponderent sunt femeii și copiii.

Este o situație inedită pentru Republica Moldova, a cărei societate mereu divizată artificial de factorul politic, pentru prima dată s-a unit în jurul unei idei - de solidaritate cu poporul ucrainean. Un element plin de

symbolism, dar atât de imperios pentru consolidarea rezilienței și coeziunii sociale în contextul în care asistăm la o încălcare gravă a principiilor Cartei ONU și la o subminare a drepturilor și libertăților omului.

Transnistria, același focar de instabilitate

Un subiect particular care apare tot mai des în spațiul public local, inclusiv internațional, dar și în discuțiile oficialilor, precum și a experților din domeniu este cel al chestiunii transnistrene. Motivul este unul întemeiat, având în vedere proximitatea geografică a regiunii transnistrene și prezența trupelor ruse. De la începutul invaziei militare, exista preponderent o doză de tensiune și anxietate în rândul cetățenilor moldoveni. Aceasta era alimentată inclusiv de știri false pe larg distribuite pe toate canalele de comunicare. Unele informații făceau referire la pretinse atacuri asupra Ucrainei sau Republicii Moldova din partea regiunii transnistrene. Reacția imediată a autorităților naționale a fost să combată orice informații false, susținând că „situația din regiunea transnistreană este calmă și nu există



niciun semn de escaladare, fiind analizate întreg spectru de scenarii”.

Recent, în spațiul public au apărut informații că SUA intenționează să înființeze o echipă specială la Casa Albă, printre misiunile căreia va fi monitorizarea și analiza datelor despre eventuale intenții ale Rusiei de a ataca Republica Moldova și Georgia. Totuși, problema transnistreană rămâne a fi un risc la adresa securității naționale, lăsând în continuare multă incertitudine și îngrijorare pe fundalul insecurității în imediata apropiere.

Observăm că această atitudine prudentă a autorităților urmărește să evite o denaturare a situației de securitate pe teritoriul țării, căreia puțin probabil i-ar face față, dar nici nu ar avantaja Ucraina în contextul atacurilor militare ruse. Or, toate eforturile conducerii de la Chișinău sunt îndreptate spre gestionarea consecințelor imediate generate de acest război, care a pus multă presiune pe întreg sistemul de stat al Republicii Moldova.

Securitatea energetică și dependența față de Rusia

Securitatea energetică și economică este unul din subiectele abordate în dialogul politic cu partenerii strategici. Astfel, decizia recentă a Consiliului European de la Summit-ul de la Bruxelles privind crearea unei platforme comune de achiziție a resurselor energetice pentru țările membre, inclusiv pentru statele din Parteneriatul Estic, va permite Republicii Moldova să renunțe parțial la gazele naturale livrate de Rusia, până la sfârșitul anului curent.

În același timp, România, din nou, s-a oferit să ajute necondiționat Republica Moldova, declarând disponibilitatea de stocare în depozitele țării rezerve de gaz pentru necesitățile cetățenilor moldoveni.

De cealaltă parte, Tiraspolul surprinzător sau nu, a adoptat o poziție mai curând precaută în raport cu invazia rusă asupra Ucrainei. Autoritățile separatiste au făcut apel la calm și au evitatreflectarea obiectivă a informațiilor despre războiul în proces de desfășurare în proximitatea sa geografică. Or, aceasta denotă o reacție logică reieșind din circumstanțele create: rezistența armatei ucrainene de a răspunde invaziei militare ruse au descurajat oarecum Tiraspolul să inițieze anumite acțiuni în acest sens; interesele economice speciale cu Ucraina, în special pe linia concernului Sheriff, a cărui lider deține și cetățenia ucraineană. Totodată, pe teritoriul transnistrean locuiesc etnici ucraineni, alături de moldoveni și ruși, iar unii dintre aceștia sunt cetățeni ai statului vecin.

În pofida lipsei unei reacții oficiale fie de susținere sau condamnare a invaziei ruse

în Ucraina, Tiraspolul a decis în schimb să ofere suportul necesar refugiaților ucraineni. Ca urmare, peste 14.000 de persoane au traversat regiunea transnistreană, dintre care 476 se află în centrele temporare, conform datelor publicate de autoritățile transnistrene.

Pe de altă parte, administrația de la Tiraspol a revenit la retorica obișnuită de declarații de agitare, spre exemplu atunci când Republica Moldova a depus cererea de aderare la UE, solicitând recunoașterea independenței, care a stârnit îngrijorări în spațiul public. Or, războiul din Ucraina a început la puțin timp de la recunoașterea independenței de către Federația Rusă a așa-numitelor republici Lugansk și Donețk, făcându-se aluzie la modul cum ar putea evolua lucrurile pentru regiunea separatistă în contextul actual de securitate.

De asemenea, trebuie de menționat că în pofida declarațiilor nefondate, pe alocuri cinice, cu privire la parcursul european al Republicii Moldova, regiunea transnistreană continuă să beneficieze de avantajele Acordului de Asociere UE-Republica Moldova.

Cu marfa în UE și cu gândul la Rusia

Potrivit informațiilor prezentate de către Biroul politici de reintegrare, Tiraspolul în 2021 a atins o cotă de export pe piața europeană de 57%, iar 42% din bunurile importate în regiunea transnistreană provin din țările membre UE. Deși autoritățile separatiste susțin contrariul în narativele publice, totuși, mai puțin de 10% din exporturile regiunii ajung pe piața rusă.

Reacții de indignare atât la Tiraspol, cât și Moscova a fost răspunsul la Declarația Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind recunoașterea oficială a regiunii transnistrene a Republicii Moldova drept zonă de ocupație rusă, care aparent i-a surprins pe unii oficiali de la Chișinău. De fapt, această declarație cheamă cumva la retragerea trupelor ruse și distrugerea munițiilor din depozitul militar de pe teritoriul Republicii Moldova, care de altfel coincide cu poziția oficială a autorităților naționale insistând asupra soluționării pașnice a conflictului. Totodată, această declarație, de fapt, reiterează deciziile adoptate la Summit-ul OSCE de la Istanbul din 1991, a cărei semnatară este Federația Rusă.

Înțelegerea iminenței pericolului generată de regiunea separatistă a determinat Ucraina să întreprindă măsuri corespunzătoare în condiții de război și anume a închis complet circulația la frontiera moldo-ucraineană pe întreg segmentul transnistrean, ulterior aruncând în aer podul feroviar de la Cuciurgan. O tactică militară necesară pentru a bloca sau împiedica dislocarea rapidă în Odessa a trupelor ruse prezente în regiunea transnistreană, care de altfel, puțin probabil ar face față într-o eventuală confruntare militară cu armata ucraineană, care s-a dovedit a fi bine pregătită și echipată, spre deosebire de forțele transnistrene, după cum afirmă și oficiali din cabinetul președintelui Ucrainei. În același timp, este imperios menținerea dialogului constant la toate nivelurile pentru a preveni o escaladare a situației de securitate pe teritoriul Republicii Moldova.

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).